

Úvod

Houby z rodu lysohlávek obsahují látku psilocybin, která spadá do kategorie tzv. klasických psychedelických látek³ s terapeutickým potenciálem¹. V České republice jde o třetí nejužívanější nelegální látku². Ačkoliv je užívání lysohlávek rozšířený fenomén, máme jen omezené informace o vzorcích užívání, účincích na duševní zdraví a motivacích uživatelů v České republice.

Cíl

Výzkum si klade za cíl popsat vzorce užívání hub s obsahem psilocybinu v České republice (četnost, mikrodávkování, setting, motivaci) a subjektivní vnímání dopadu užívání hub na duševní zdraví uživatelů. Jedním z cílů bylo zjistit, jaký vliv má motivace užití lysohlávek na životní spokojenost a duševní pohodu uživatelů.

Metoda

Výzkumný soubor (n = 928) tvoří respondenti ve věku 15 let a více, kteří se rozhodli vyplnit online dotazník Národní psychedelický výzkum v období listopad 2019 - únor 2020 a alespoň 1x za život užívali houby s obsahem psilocybinu. Hypotézy byly testovány pomocí testů chí kvadrát.

Všichni účastníci museli před vstupem do studie souhlasit s podmínkami studie popsanými v Informacích pro účastníka a potvrdit Informovaný souhlas. Studie byla schválena Etickou komisí Národního ústavu duševního zdraví.

Lysohlávka tajemná (*Psilocybe serbica* var. *arcana*)

Lysohlávka tajemná (*Psilocybe serbica* var. *arcana*)

Výsledky

Socio-demografické charakteristiky

Celoživotní frekvence užití lysohlávek byla udávána mezi 5-20 (37,9 %) a 2-4 (29,7 %) zkušenostmi. Dále 13,8 % užívalo lysohlávky 1x za život, 12,4 % 21-50x za život. 51-100 zkušeností za život pak uvádělo 3,3 % respondentů a více než 100x 2,2 % respondentů. 0,6 % osob odpovědělo „nevím“.

Uživatelé lysohlávek měli také četné zkušenosti s dalšími halucinogeny (LSD, MDMA a extáze) či konopím a konopnými extrakty. Časté bylo také užívání alkoholu, tabáku a dalších psychotropních látek.

Ze souboru tvořily 63,9 % ženy (n = 593) a 36,1 % muži (n = 335). Průměrný věk činil 31,6 let (v rozsahu 16-74, medián 30). Nejvíce osob bylo svobodných (58,6 %), případně v partnerském vztahu (18,1 %) či manželském svazku (15,7 %). Nejčastěji dosaženým vzděláním mezi respondenty bylo středoškolské s maturitou (43,8 %) či vysokoškolské s bakalářským nebo magisterským titulem (35,7 %).

Kontext užívání

Respondenti uváděli, že nejčastěji konzumují lysohlávky venku v přírodě (51,5 %) případně doma či v důvěrně známém prostředí (29,5 %). 36,5 % respondentů užívá lysohlávky nejčastěji ve skupině tří a více osob, 23,9 % s kamarádem, 17 % o samotě a 13,4 % s partnerem.

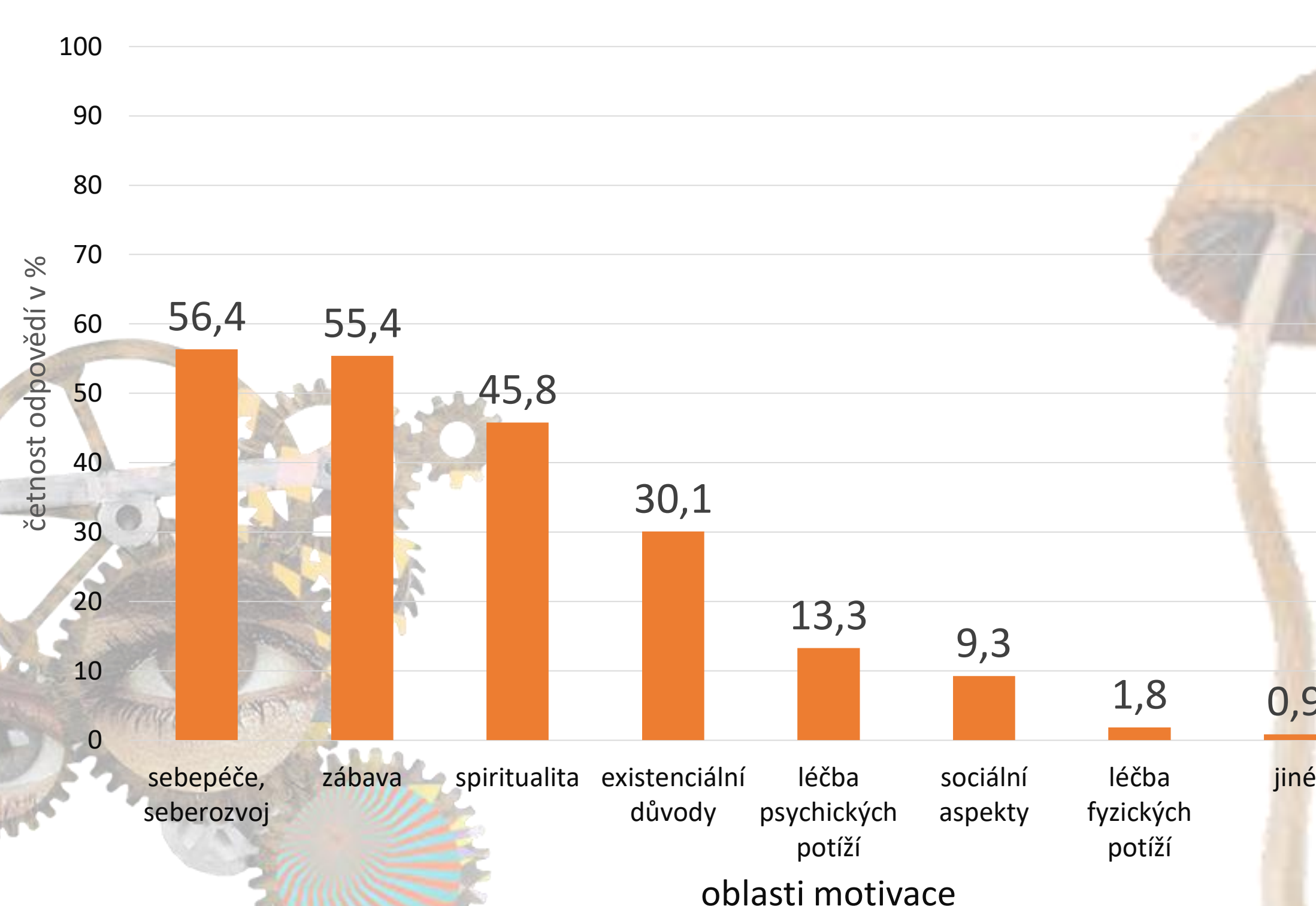
Mikrodávkování

Z celkového počtu respondentů n = 365, kteří vyzkoušeli nějakou látku formou mikrodávkování, jich 60,3 % (n = 220) takto užívalo lysohlávky, a z nich 6,4 % (n = 14) uvedlo, že během či po skončení mikrodávkování lysohlávek pociťovali psychické a/nebo fyzické obtíže.

Motivace uživatelů

V rámci motivace mohli respondenti vybrat více možností. Nejčastější uváděnou motivací pro užívání lysohlávek byla sebekpěče a seberozvoj (56,4 %) a zábava (55,4 %), dále spirituální důvody (45,8 %) viz. graf 1.

Graf 1: motivace uživatelů k užití lysohlávek (n = 921)

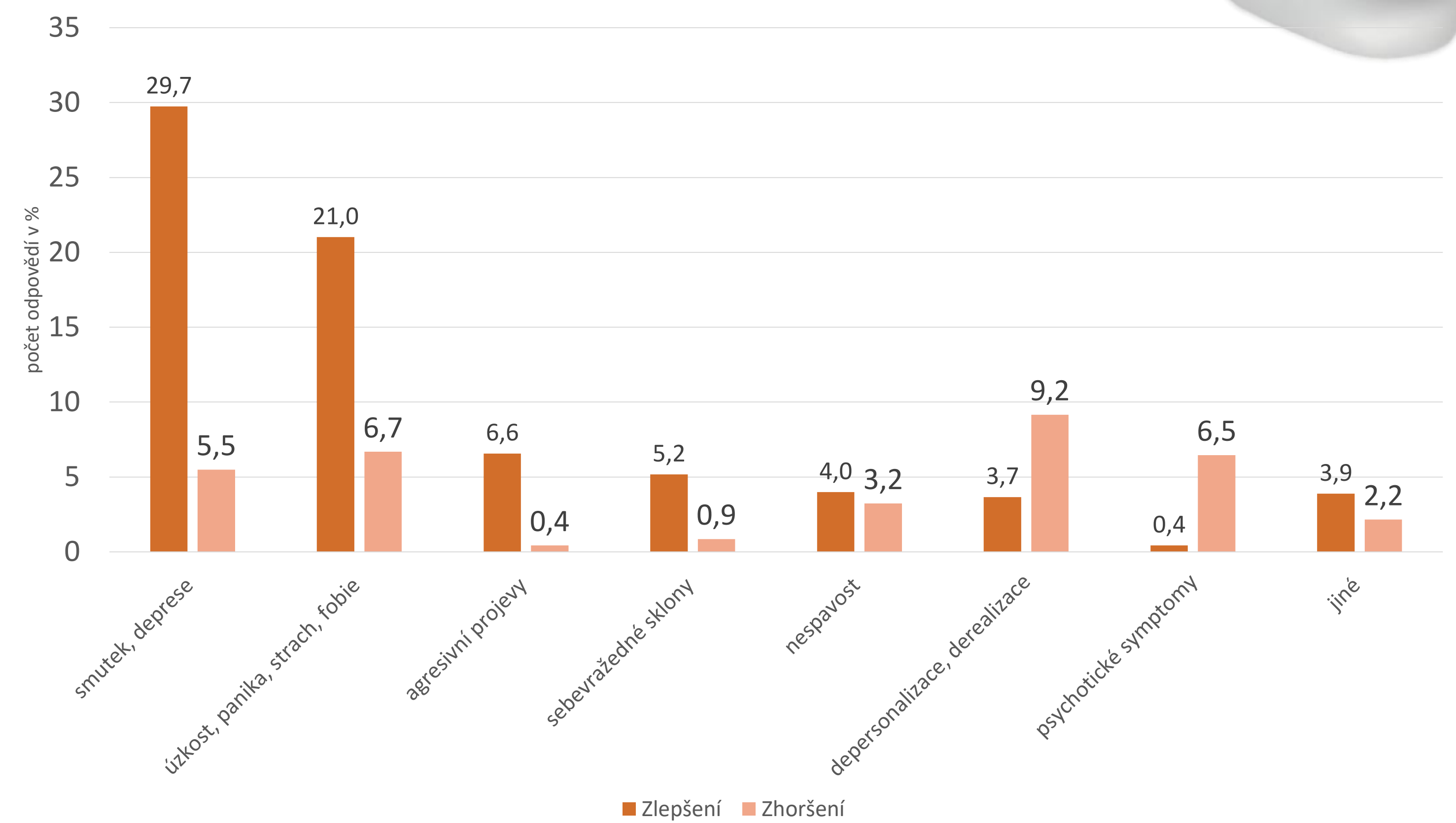
Oblast zhoršení duševního zdraví

Z celkového výzkumného souboru uvedlo zhoršení v oblastech duševního zdraví ve vztahu k lysohlávkám 21,6 % osob. Nejčastěji se jednalo o symptomy depersonalizace či derealizace (9,2 %), úzkostné (6,7 %) či depresivní (5,5 %) a psychotické symptomy (6,5 %) (graf 2).

Oblast zlepšení duševního zdraví

Z celkového souboru uvedlo zlepšení v oblastech duševního zdraví ve vztahu k lysohlávkám 39,2 % osob. Nejčastěji respondenti udávali zlepšení v oblasti depresivních (29,7 %) a úzkostných (21,0 %) symptomů (graf 2).

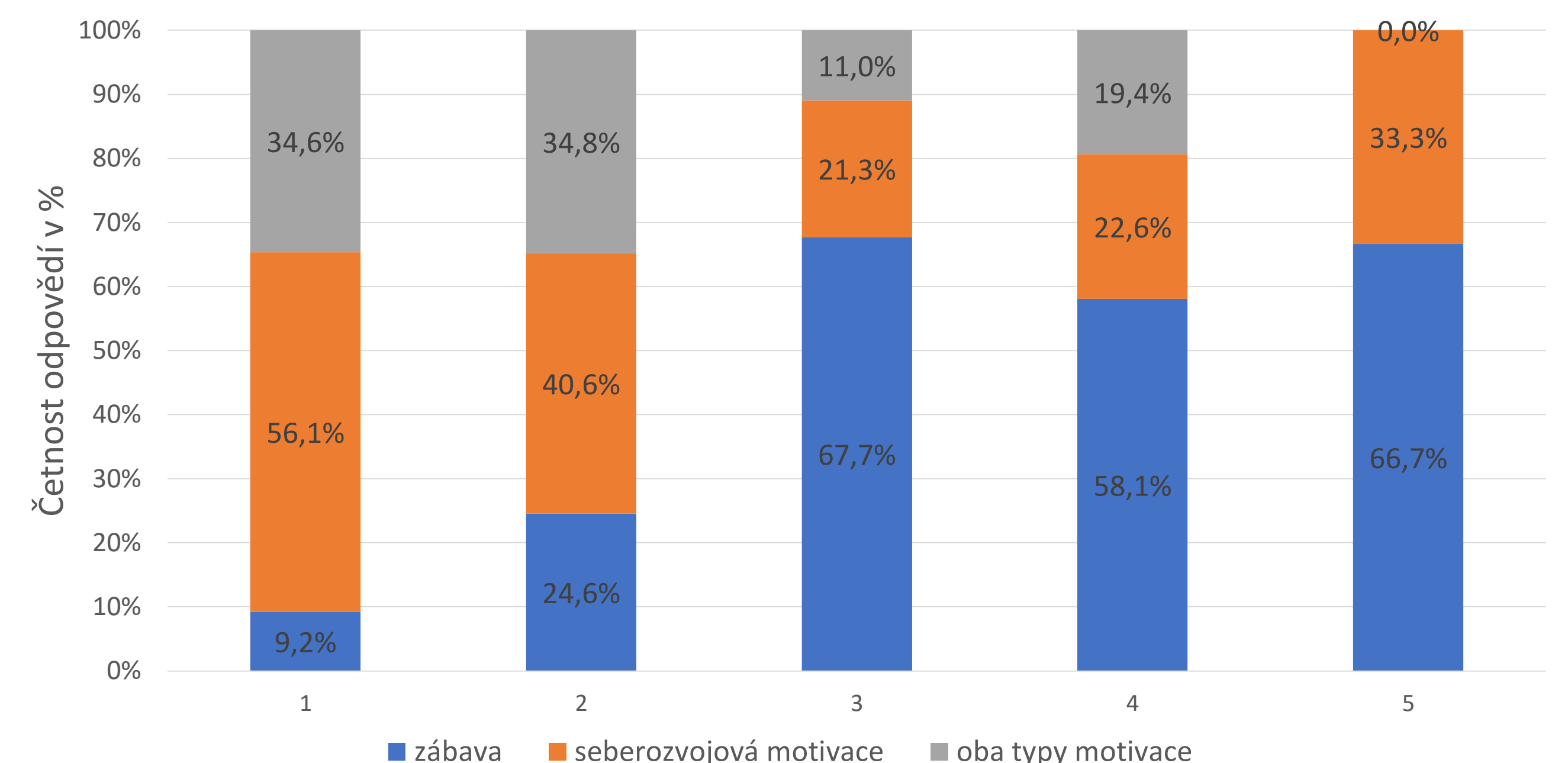
Graf 2: Změny v oblastech duševního zdraví v % (n = 928)

Souvislost motivace užívání lysohlávek s duševní pohodou

Respondenti na otázku jak užívání lysohlávek ovlivnilo jejich duševní pohodu odpovídali na škále (1 – 5) velmi pozitivně – spíše pozitivně – nijak – spíše negativně – velmi negativně. Osoby, které lysohlávky užívají pouze z důvodu zábavy udávali statisticky významně méně pozitivní vliv této zkušenosti na míru životní spokojenosti a duševní pohody než osoby, které je užívaly ze seberozvojových důvodů (n = 915; p < 0,005) viz. graf 3.

Graf 3: Hodnocení ovlivnění životní spokojenosti a duševní pohody ve vztahu k motivaci v % (n = 915)

Závěr

Lysohlávky jsou třetí nejužívanější nelegální psychoaktivní látkou v České republice. Z této studie vyplývá, že uživatelé lysohlávek konzumují houby s obsahem psilocybinu nejčastěji v přírodě a ve skupině tří a více osob, motivací k jejich užití jsou vedle zábavy a seberozvoje také spirituální důvody. Nejčastěji respondenti udávali zhoršení v oblastech depersonalizace/derealizace, depresivních, úzkostných a psychotických symptomů. U zlepšení dominovaly oblasti depresivních a úzkostných symptomů. Zdá se, že motivace k užití má souvislost s mírou životní spokojenosti a duševní pohody. Výsledky této studie přispěly k rozšíření poznání o užívání psychoaktivních hub a jeho kontextu v ČR a mohou být využity k informování harm reduction a dalších pomáhajících služeb a k formulaci dalšího výzkumu v této oblasti.

Financování

Tento příspěvek byl vytvořen se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu Zéta (projekt č. TJ02000156); podpořen darem od REDOX s.r.o., programem UK Progres č. Q15 a projektem číslo LO1611 za finanční podpory MŠMT v rámci programu NPU I.

Poděkování

Autoři děkují Mgr. Dagmar Civišové, RNDr. Mgr. Miroslavu Horákovi, Ph.D. a Mgr. Zuzaně Postránecké za věcné připomínky k textu a metodologii, Filipovi Aurovi za grafický doprovod a anonymnímu autorovi za fotografie.

Reference

- Griffiths, R. R., Johnson, M. W., Richards, W. A., Richards, B. D., Jesse, R., MacLean, K. A., . . . Klinedinst, M. A. (2018). Psilocybin-occasioned mystical-type experience in combination with meditation and other spiritual practices produces enduring positive changes in psychological functioning and in trait measures of prosocial attitudes and behaviors. *Journal of Psychopharmacology*, 32(1), 49-69.
- Mravčík, V., Chomynová, P., Grohmannová, K., Janíková, B., T. Č., Tion Leštinová, Z., . . . J. V. (2019). Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2018. [Annual report on drug situation in the Czech Republic in 2018]. Prague: Office of the Government of the Czech Republic; 2019. Czech. In.
- Nichols, D. E. (2016). Psychedelics. *Pharmacological reviews*, 68(2), 264-355.